

Remissvar

En förbättrad elevhälsa (SOU 2025:113)

Sveriges Arbetsterapeuter organiserar den absoluta majoriteten arbetsterapeuter i yrkesverksam ålder i Sverige. Vi tillvaratar och driver arbetsterapeutens yrkesmässiga och fackliga intressen i Sverige och internationellt.

Sveriges Arbetsterapeuter välkomnar förslagen i En förbättrad elevhälsa (SOU 2025:113). Vi ser det som ett viktigt steg framåt att elevhälsans uppdrag stärks i lag, samt att det tydliggörs att fler legitimerade professioner kan ingå i elevhälsan när behov finns. Detta är en nödvändig modernisering för att möjliggöra en mer förebyggande och hälsofrämjande elevhälsa.

Utredningen visar att elevhälsan i dag i stor utsträckning är händelsestyrd och reaktiv, snarare än långsiktigt förebyggande och strategisk. Skolinspektionens iakttagelser om bristande systematik och fokus på åtgärder först när problem redan uppstått bekräftar denna bild. Sveriges Arbetsterapeuter delar den synen.

Elevers fysiska och psykiska hälsa, aktivitetsförmåga och delaktighet är avgörande för deras möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen. Arbetsterapeuter finns redan idag inom elevhälsan på vissa skolor. De bidrar där med viktig kompetens som kompletterar elevhälsans nuvarande professioner genom ett tydligt fokus på lärmiljö, aktivitet, tillgänglighet och delaktighet. När denna kompetens finns nära eleverna skapas bättre förutsättningar för tidiga, förebyggande insatser som stärker elevers deltagande i skoldagen och i undervisningen.

Utredningen konstaterar att tillgången till arbetsterapeuter i skolan i dag är mycket begränsad. Detta leder till betydande skillnader mellan skolor och huvudmän, vilket står i motsats till målsättningen om en likvärdig och inkluderande skola. Sveriges Arbetsterapeuter anser att arbetsterapeuter skulle kunna göra ännu större skillnad för elever om tillgången till kompetens fanns i ökad utsträckning.

Därför ser Sveriges Arbetsterapeuter mycket positivt på att utredningen tydliggör behovet av arbetsterapeutisk kompetens i skolan och inom elevhälsan. Att denna

kompetens uppmärksammas är ett viktigt steg för att stärka det förebyggande och hälsofrämjande arbetet samt för att bättre möta elevers behov av stöd i lärmiljön.

Förbundet anser samtidigt att arbetsterapeutisk kompetens behöver göras tillgänglig inom elevhälsan i alla kommuner, eftersom behov kopplade till aktivitetsförmåga, delaktighet, och lärmiljö finns hos elever i alla skolor och upptagningsområden. Elever i behov av arbetsterapeutisk kompetens är inte ett undantag, utan en del av skolvardagen.

Sveriges Arbetsterapeuter välkomnar därför att utredningen föreslår ett förtydligande i lagtexten om att rektor ska anställa ytterligare legitimerade professioner inom elevhälsan när behov finns. Det är ett steg i rätt riktning. Samtidigt vill förbundet uppmärksamma en betydande risk i förslaget.

Om det är rektors bedömning av behov i det egna upptagningsområdet som avgör om ytterligare professioner knyts till elevhälsan, finns en risk för fortsatt och ökad ojämlig tillgång till elevhälsokompetens. En sådan ordning kan innebära att tillgången till förebyggande och hälsofrämjande insatser varierar mellan skolor och kommuner, beroende på lokala prioriteringar, resurser och bedömningar, snarare än på elevers faktiska behov.

En elevhälsa som ska arbeta förebyggande och kompensatoriskt behöver vara proaktiv och förutsägbar, inte beroende av att svårigheter först identifieras när de blivit omfattande. Behov kopplade till lärmiljö och delaktighet finns i alla skolor och bör därför mötas genom en elevhälsa som är långsiktigt och strukturellt uppbyggd.

Mot denna bakgrund menar Sveriges Arbetsterapeuter att lagstiftningen behöver ge tydligare nationell vägledning. Förbundet anser därför att lagtexten bör exemplifiera vilka legitimationsyrken som avses, i linje med utredningens resonemang. Utöver arbetsterapeut bör även exempelvis fysioterapeut och logoped anges direkt i lagtexten.

En sådan tydlighet skulle:

- stärka förutsättningarna för en förebyggande och proaktiv elevhälsa,
- minska risken för ojämlig tillämpning mellan huvudmän, och
- underlätta för skolor att organisera elevhälsan i enlighet med lagstiftningens intentioner.

Ida Kåhlin
förbundsordförande